

Asia: VN/11443/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista annetun direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Millaisia vaikutuksia näette ehdotettujen muutosten aiheuttavan?

Kirjakauppaliitto toteaa aluksi, että esteettömyysdirektiivin tavoitteet henkilöiden yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämisestä ovat kannatettavia. Direktiivin tavoite kirjojen osalta on käytännössä se, että yhä useampi pääsee käsiksi kirjallisuuteen. Tavoite on kiitettävä.

Samalla on selvää, että lainsäädännön vaatimusten täyttäminen tulee aiheuttamaan kustannuksia kirjakaupoille. Kirjakaupalla tarkoitetaan lausunnossa niin kivijalkamyymälöitä, verkkokauppoja kuin lukuaikapalveluja.

Pääviestit

1) Direktiivin velvoitteet koskevat kirjakauppaa usealla tavalla. Sen lisäksi, että esteettömyysvaatimusten myötä sähkökirjojen tekninen toteutus muuttuu, se tarkoittaa muutosta kirjojen metatietojen siirtymiseen ja niiden esittämistapaan verkkokaupassa. Kustannuksia tulee syntyä jakelukanavien vaatimista muutoksista ja niistä mahdollisesti syntyvistä välillisistä kustannuksista sekä verkkokaupan saavutettavuuteen ja maksupäätteisiin kohdistuvista muutoksista. Käytännössä muutokset tarkoittavat kirjakauppaan kohdistuvia kustannuseriä sekä suoraan että välillisesti. Kustannukset eivät saa nousta toimijoille kohtuuttomiksi toimialan kantokykyyn nähden.

2) Kohtuuttomaan rasitteeseen vetoamisen ja mikroyritysten rajaamisen soveltamisalan ulkopuolelle tulee olla tosiasiallisesti mahdollista.

3) Sähkökirjoja koskevia säännöksiä tulee soveltaa vain 28.6.2025 jälkeen julkaistaviin sähkökirjoihin.

Lainsäädännön vaatimusten täyttäminen tulee aiheuttamaan kustannuksia kirjakaupoille usealla tavalla.

1) Sähkökirjan uusi formaatti; tuotantokustannusten muutosten vaikutus jakelijoihin ja kirjakauppoihin

Kirjakaupat ovat sähkökirjojen jakelijoita, eivät tuottajia. Esteettömien sähkökirjojen tuottaminen on kustantajien vastuulla. Sähkökirjoihin kohdistuvat esteettömyysvaatimukset tulevat tarkoittamaan sitä, että sähkökirjojen formaattiin tulee muutoksia. Tämä aiheuttaa kustannuksia kirjojen tuottajille. Lisäkulut voivat välillisesti siirtyä myös kirjakaupan kustannuksiin.

2) Jakelualustojen tekniset uudistukset

Sähkökirjoja jakelevien ja myyvien toimijoiden tulee sopeuttaa järjestelmänsä uuteen formaattiin, mistä aiheutuu kustannuksia.

Kirjakaupan tulee lisäksi sopeuttaa myyntikanavansa ja verkkokaupansa sähkökirjan mukana kulkevan metatiedon esittämisen kannalta toimivaan muotoon. Uutta osaamista vaaditaan muun arvoketjun lisäksi myös kirjakaupassa. Kustannuksia aiheutuu mm. ohjelmistohankinnoista ja -päivityksistä. Ylläpidon ja henkilöstön koulutuksen kulut eivät saa muodostua kirjakaupoille kohtuuttomaksi rasitteeksi toimialan kantokykyyn nähden.

3) Verkkokauppaan kohdistuvat muutokset

Verkkokauppaan kohdistuvat esteettömyysvaatimukset tulevat koskemaan sähkökirjoja myyvien toimijoiden lisäksi kaikkia verkkokauppaa käyviä kirjakauppoja. Kustannukset tulevat todennäköisesti olemaan pääsääntöisesti välillisiä, mutta yhtä kaikki kustannuksia. Osa toimijoista ylläpitää omia alustoja, joiden muutuskustannukset jäävät vaikutusarvioinnissa huomioimatta. Niin ikään jää arvioimatta välilliset vaikutukset, jotka kohdistuvat palvelutuottajien, esim. verkkokauppatoimittajien alustojen päivityskustannusten myötä, vaikka velvoitteet eivät suoraan kauppaan esim. kokoluokan takia kohdistuisivatkaan. Jatkovalmistelussa nämäkin kustannukset olisi syytä arvioida.

4) Maksupäätteisiin kohdistuvat muutokset

Kustannuksia kohdistuu kirjakauppaan myös maksupäätteiden ja erilaisten infotaulujen päivityskustannuksista. Näistä kustannuksista ei esityksessä ole esitetty arviota. Esteettömien maksupäätteiden käyttöönotto heijastuu kuitenkin useimpiin kivijalkakauppoihinkin, jos/kun uusien maksupäätteiden kehitys- ja valmistuskustannukset kanavoituvat tavalla tai toisella yrityskäyttäjien maksettaviksi.

Kirjakauppaliitto pitää pitkiä siirtymisaikoja kiitettävänä. Esteettömyyspäivitykset voidaan pyrkiä toteuttamaan, kun verkkokauppaa tai esimerkiksi maksupäätteitä muutenkin päivitetään. Siksi pitkästä siirtymäajasta tulee pitää kiinni. Lakiin olisi lisäksi hyvä saada siirtymäaika, jonka puitteissa pienyritykseksi kasvaneen mikroyrityksen tulee mukauttaa toimintansa lain vaatimuksiin ja arvioida tästä aiheutuvia kustannuksia sekä mahdollisia kasvun esteitä.

Kirjakaupan näkökulmasta on myös huomattava, että uudesta, esteettömyysveloitteet täyttävästä formaatista tulee todennäköisesti alalla standardi sähkökirjoihin kohdistuvien vaateiden myötä. Käytännössä tämä tulisi tarkoittamaan sitä, että vaikka esityksessä mikroyritykset rajataan direktiivin soveltamisalueen ulkopuolelle, myös ne joutuisivat toteuttamaan vastaavat muutokset, mikäli sähkökirjoja myyvät. Näin ne eivät käytännössä tule jäämään soveltamisalan ulkopuolelle. Rasite merkitsee mikroyrityksissä suhteellisesti suurempaa osuutta niiden taloudellisista ja henkilöresursseista kuin suuremmissa yrityksissä ja on todennäköisemmin kohtuuttoman suuri osuus kustannuksista. Kohtuuttomaan rasitteeseen vetoamisen tulee siksi olla tosiasiallisesti mahdollista. Kirjakauppaliitto katsoo, että tähän seikkaan tulee jatkovalmistelussa kiinnittää huomiota.

Lisäksi on olennaisen tärkeää, että esteettömyysveloitteita ei sovelleta ennen 28.6.2025 julkaistuihin sähkökirjoihin. Markkinoilla jo olevien sähkökirjojen, ns. backlistin, saatavuuden rajoittaminen rajaisi huomattavasti valikoimaa ja kirjojen tavoittamaa yleisöä. Tarkoituksenmukaista ei ole, että merkittävä määrä kirjallisuutta poistuisi kokonaan saatavilta.

Kirjakauppaliitto tähdentää em. syistä, että jatkovalmistelussa pyritään tarkentamaan arvioita keskimääräisistä kustannuksista yrityksille. Kustannukset eivät saa nousta kohtuuttomiksi toimijoiden kannalta. Lisäksi on varmistettava riittävä ohjeistus ja neuvonta käytännön soveltamisesta varsinkin alkuvaiheessa.

Kirjakauppaliitto

Laura Karlsson

Toimitusjohtaja

Kysymyksiä lausunnonantajille

Lakiuudistuksen valmistelun aikana on keskusteltu valvontakokonaisuuden järjestämisestä.

Valvontakokonaisuus on kuitenkin tässä vaiheessa osin avoin.

Lausunnonantajia pyydetään ottamaan kantaa valvontaan kokonaisuudessaan.

Miten tuotteiden ja palvelujen esteettömyyden valvonta olisi tarkoituksenmukaista järjestää?

-

Lausunnonantajia pyydetään kommentoimaan erityisesti palvelujen valvontaa (esitysluonnoksen luku 4.2.6, sivut 83, 85 – 87), kun digitaalisten palvelujen valvonta on tarkoitus keskittää edelleen Etelä-Suomen aluehallintoviraston saavutettavuusvalvonnan yksikköön. Lisäksi pyydetään ottamaan kantaa sähköisen viestinnän palvelujen ja audiovisuaaliseen mediaan pääsyn valvontaan sekä liikennettä koskevien esteettömyystietojen esittämisen valvontaan (laki liikenteen palveluista).

-

Erityisesti tuotteiden markkina- ja valvonnan järjestäminen on esityksessä vielä avoin. Lausunnonantajia pyydetään esittämään näkemyksensä alla esitettyihin (esitysluonnoksen luku 4.2.6.3, sivut 84-85) vaihtoehtoihin markkina- ja valvonnan järjestämisestä.

-

Valmistelussa on ollut esillä erilaisia vaihtoehtoja:

-

Rakennettu ympäristö

Esteettömyysdirektiivin vaatimukset rakennetulle ympäristölle on esitetty esteettömyysdirektiivin liitteessä III. Jäsenvaltiot voivat päättää kansallisesti, onko rakennetun ympäristön täytettävä liitteessä III vahvistetut esteettömyysvaatimukset. Tässä vaiheessa esitetään, että rakennettua ympäristöä koskevia vaatimuksia ei otettaisi mukaan tähän esitykseen vaan sen soveltamisesta päätettäisiin myöhemmin (ehdotus esitysluonnoksen sivuilla 92-94). Lausunnonantajia pyydetään lausumaan erityisesti siitä:

-Miten esteettömyysdirektiivin soveltaminen palvelun tarjoajan vastuulla olevaan rakennettuun ympäristöön konkreettisesti edistäisi esteettömyyttä ja kuinka laajamittaiseksi arvioitte vaikutukset rakennetun ympäristön esteettömyyteen?

-Minkälaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte esteettömyysdirektiivin soveltamisella rakennettuun ympäristöön olevan palvelun tarjoajalle? Kuinka suuren osuuden esteettömyysdirektiivistä aiheutuvista kokonaiskustannuksista ne muodostaisivat?

-

Muita huomioita esityksestä

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

Karlsson Laura
Kirjakauppaliitto